

МИСТЕЦТВО ДИЗАЙНУ У ТВОРЧОСТІ ЮЛІАНА ЗАХАРІЄВИЧА

© Жук О.К., 2008

Розглянуто деякі аспекти художньо-дизайнерської творчості професора архітектури Юліана Захарієвича. Показано його внесок у становлення дизайну в Галичині в останній чверті XIX ст.

Some aspects of painting and designing creativity of prof. Yulian Zakhariyevych are dwelled upon in the article. His achievements in the sphere of design foundation in Halacia to the last quarter of 19th century are discussed.

Постановка проблеми

Історія становлення і розвитку дизайну в Галичині є сьогодні актуальною науковою проблемою, яка вимагає цілеспрямованих досліджень, що мають супроводжуватися формуванням наукового погляду на історію українського мистецтва та архітектури і утвердженням цього погляду в науковій свідомості. У зв'язку з цим висвітлення та дослідження творчості Ю. Захарієвича у сфері дизайну є важливою демонстрацією його внеску у становлення архітектурно-дизайнерської школи у Львові і Галичині в останній чверті XIX ст. Обраний напрямок дослідження пов'язаний із пріоритетною тематикою наукових розробок кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету “Львівська політехніка”.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Безпосередньо художньо-дизайнерській стороні творчості професора архітектури Ю. Захарієвича окремих публікацій не присвячувалося. Інформація про це подавалася в контексті аналізу його архітектурної діяльності, яку досліджували такі учені, як архітектори Б. Черкес та Р. Липка, мистецтвознавці І. Жук і Ю. Бірюльов (останній через призму утвердження стилю сецесії у Львові). Аналіз цих відомостей дав змогу систематизувати та здійснити спробу комплексного висвітлення творчості Ю. Захарієвича саме у царині дизайну. Також були віднайдені та опрацьовані архівні матеріали, зокрема публікації самого Ю. Захарієвича у часописі Політехнічного товариства “Dzwignia”, що стосуються створення політехнічної бібліотеки.

Мета статті

Дослідити художньо-дизайнерську сторону творчості професора архітектури Юліана Захарієвича та висвітлити її основні аспекти.

Основний матеріал

Творча особистість Юліана Захарієвича гармонійно і масштабно реалізувалась у багатьох напрямках мистецького життя. Ю. Захарієвич – видатний зодчий, твори якого є яскравою сторінкою архітектури Львова останньої чверті XIX ст. Свої архітектурні споруди він активно насичував кованим та литим металом, скульптурною пластикою, ліпним орнаментом, розписом, вітражем, керамічними деталями, чудовими столярними виробами. При цьому застосовував не тільки

класичні історичні стилі, а й сміливо експериментував із новими сецесійними формами. Юліан Захарієвич творив сам та залучав до співпраці свого друга скульптора Леонардо Марконі та учня, який пізніше став компаньйоном – власника будівельної фірми і керамічної фабрики Івана Левинського, а також інших відомих творчих особистостей.

З іменем Юліана Захарієвича пов'язане формування у другій половині XIX ст. у Львові архітектурно-дизайнерської школи. Органічне поєднання дизайнерської і архітектурної творчості, властивих професорові, активна організаторська і педагогічна діяльність сприяли зростанню її авторитету.

У 1877 р. завершилось спорудження будівлі Львівської політехніки, – першої львівської реалізації проекту Юліана Захарієвича, де він запроєктував і оформлення інтер'єрів головного корпусу. Два чудові ліхтарі при вході та ліхтарі на головних сходах вражають мистецькою досконалістю.

Юліан Захарієвич є автором дизайнерського вирішення і інтер'єру політехнічної бібліотеки, що розмістилась на другому поверсі головного корпусу. Її багате декоративне оздоблення і нині викликає захоплення. Залу колишньої бібліотеки прикрашають дубові панелі, дерев'яна стеля з імітованою орнаментикою інтарсії та велика різьблена бібліотечна шафа вздовж усієї стіни, виконана у стилі фламандського Ренесансу. Архітектурні вимоги диктували створення якнайбільшого об'єму для розміщення книжок, тому Ю. Захарієвич вирішив конструкцію шафи досить незвично, запроєктувавши її у два поверхи, але одним об'ємом. Гвинтові сходи з обох боків вмонтовані у шафу і ведуть на антресолі (рисунок). На той час це був новаторський підхід до проектування бібліотечного обладнання. Робота була завершена на початку 1880 р. [1]. Завдяки застосуванню технології оброблення дерев'яних деталей натуральним воском шафа до сьогодні зберегла добрий стан та чудовий вигляд.

Викликає інтерес організація внутрішньопросторового середовища приватних будинків, що проектував Юліан Захарієвич: вілли художника Яна Стики (1889) на теперішній вулиці Листопадового Чину, 11, інтер'єр якої, крім інших архітектурних прикрас, вирізняється мереживом готичних мотивів стелі; власна вілла Захарієвича “Юлієтка” (1893), що на вулиці Метрологічній, 14 з цікавим пластичним оздобленням та конструкціями дерев'яних різьблених шаф, виконаних за авторським проектом професора. Цю віллу на Кастелівці прикрашала збірка гуцульської кераміки, якою так захоплювався Захарієвич-колекціонер.

Він проявляв всебічні художні здібності. Серед сімейних пам'яток збереглися дуже цікаві рисунки, а також малярські спроби. Сучасники згадували, що “професор виконав багато рисункових робіт, як взірці меблів, рам, віктарів (віктар у костелі кармеліток у Львові), печей (для заводу у Глінську), посуду, ваз (для школи в Коломиї) і т. д.” [2].

Юліан Захарієвич був ентузіастом відродження керамічної промисловості – створення у Політехніці (1886) дослідної керамічної станції і гончарної школи і основоположником фабрик кахлів у Глінську.

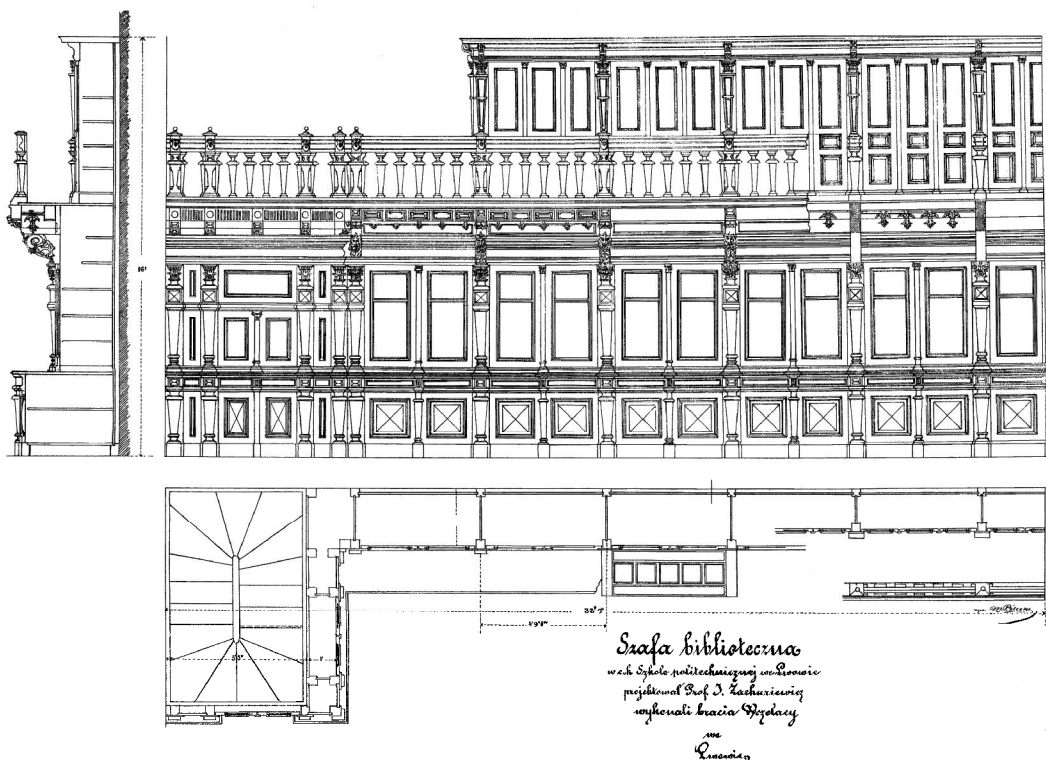
Намаганням поєднати українські і польські національні мотиви характеризувались вироби керамічної станції при Політехніці авторства Юліана Захарієвича. Наприклад, ваза-скарбничка, тарілка і ваза зі стилізованою покутською орнаментикою, що експонувалась на Паризькій всесвітній виставці 1900 р. Вазы, кахлі, облицювальні плитки, виготовлені у 1891–1894 рр. за ескізами Захарієвича, вважають найкращими творами у стилі сецесії (нині у збірці ЛМЄХП) [3].

Досить плідною була співпраця професора з майстром монументально-архітектурного ковальства Іваном Дашеком. Вона увінчалась великим успіхом обох в оздобленні Галицької ошадної каси (1891), запроєктованої Ю. Захарієвичем (нині Музей етнографії та художнього промислу, проспект Свободи, 15). Для цієї будівлі було виконано величезний обсяг ковальсько-слюсарних робіт, а саме: віконні решітки першого поверху, вхідні двері та кругла металева розета над ними, обрамлення балконів, позолочені решітки в конференц – залі і т. д. Особливо фантастично виглядають ковані розквітлі квіти, створені за рисунками Ю. Захарієвича. Також за рисунками майстра виконані металеві решітки сходів та два ліхтарі палацу Оссолінських (тепер Наукова бібліотека НАН України) [4].

У 1888 р. за проектом професора звели монастир та костел Францисканок (вул. Лисенка, 43), де він є автором огорожі з цегли та металу. Алебастровий віктар виконав скульптор Л. Марконі (не зберігся), а вітражі з гутного скла замовили у Мюнхені [5].

Дизайнерсько-мистецькі задуми Ю. Захарієвича втілювали кращі львівські майстри. Професор всіляко підтримував їх діяльність та розвиток художньо-промислового навчання взагалі. Ю. Захарієвич був ініціатором створення у Львові міського Промислового музею (1874) на зразок віденського з наданням йому додаткових функцій школи художнього ремесла (художньо-педагогічний центр). Пізніше практично сприяв прогресу художньо-промислової школи разом з іншими відомими особами [6].

Висновок

Проект бібліотечної шафи Політехнічної школи у Львові Ю. Захарієвича

Мистецька спадщина Галичини окреслює багату картину розвитку мистецтва дизайну і є свідченням високої традиції у сфері формування предметного світу та середовища життєдіяльності людини. Вагомий внесок у цей процес зробив Ю. Захарієвич. З його іменем пов'язане формування у другій половині XIX ст. у Львові архітектурно-дизайнерської школи. Дослідження і висвітлення творчості професора це підтверджує.

1. J.Zachariewicz. Szafa biblioteczna c.k. Lwowskiej Szkoły Politechnicznej (z dodatkiem) // Dzwignia. – 1880. – № 3. – S. 22. 2. Julian Zachariewicz (1837–1898) – Alfred Zachariewicz (1871–1937). Wystawa twórczości. Katalog (oprac. I. Zuk). – Warszawa, 1996. – S. 11. 3. Юрій Бірюльов. Мистецтво Львівської сецесії. – Львів.: Центр Європи, 2005. – С. 39, 115. 4. Василенко Ф.І. Художній метал в архітектурних проектах та будівлях Юліана Захарієвича // Вісн. Нац. ун-ту “Львівська політехніка”. – 2002. – № 439. – С. 191. 5. Храм св. Івана Златоустого. Храми Львова. Фотоальбом. – Львів, 2001. – С. 112. 6. Боднар О. Художньо-промислова школа у Львові (до історії становлення дизайну в Галичині) // Вісн. Держ. ун-ту “Львівська політехніка”. – 1998. – С. 125.